

رسالت ما:

تقریب در اندیشه، وحدت در عمل

آیت الله محمد علی تسخیری

سرشناسه : تسخیری، محمد علی، ۱۳۲۳
 عنوان قراردادی : رسالتنا تقریب الفکر وتوحید العمل. فارسی
 عنوان و نام پدیدآور : رسالت ما: تقریب در اندیشه، وحدت در عمل / تألیف: محمدعلی تسخیری؛ ترجمه محمد مقدس.
 مشخصات نشر : تهران: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی - معاونت فرهنگی - ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری : ۲۷۲ ص.
 شابک : ۵۵۰۰۰ ریال : ISBN: 978-964-167-032-2
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : تقریب مذاهب
 موضوع : وحدت اسلامی
 موضوع : Islam - - Unity
 موضوع : Panislamism
 موضوع : اسلام و اجتماع
 موضوع : اسلام و سیاست
 شناسه افزوده : مقدس، محمد، مترجم
 شناسه افزوده : مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی، معاونت فرهنگی
 رده بندی کنگره : ۱۳۸۷ ۵۰۴۱ ۵۰۵ / ۲۳۳/۵ BP
 رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۸۲
 شماره کتاب شناسی ملی: ۱۳۰۷۵۰۰

مجمع عالی تقریب مذاهب اسلامی

نام کتاب: رسالت ما: تقریب در اندیشه، وحدت در عمل
 نویسنده: محمد علی تسخیری
 مترجم: محمد مقدس
 ناشر: مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی - معاونت فرهنگی
 نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۱ هـ ش
 شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۶۷-۰۳۲-۲
 قیمت: ۵۵,۰۰۰ ریال
 آدرس: تهران - ص. پ: ۶۹۹۵ - ۱۵۸۷۵ تلفکس: ۸۸۳۲۱۴۱۲

حق چاپ و نشر محفوظ

فهرست مطالب

۱۱	پیشگفتار
۱۱	ایده وحدت در جمهوری اسلامی ایران
۱۹	فصل اول: نگاهی به مفاهیم وحدت، تقریب و گفتگوی منطقی
۲۰	وحدت حقیقی
۲۲	محورهای وحدت اسلامی
۲۲	محور نخست: قرآن کریم
۲۶	محور دوم: سنت شریف نبوی
۲۷	ضرورت پیروی از سنت و عمل به حدیث
۲۸	انگیزه‌های شکاکان
۲۹	برخی شبهه‌های مطرح و پاسخ آنها
۳۴	دو نکته مهم
۳۷	محور سوم: مرجعیت علمی و تفسیری اهل بیت (علیهم‌السلام)
۳۸	دانش ائمه اهل بیت (علیهم‌السلام) در خدمت مصالح امت
۴۲	واقعیت تفرقه‌آمیز
۴۳	عوامل پراکندگی و تفرقه
۴۵	پیرامون تقریب و تفاهم
۴۵	تقریب ضرورتی جدی
۴۸	ارزش‌های گفتگو و همزیستی در دیدگاه فرهنگی و آموزشی اسلامی

۶	رسالت ما: تقریب در اندیشه، وحدت در عمل
۴۸	دیدگاه فرهنگی اسلام و لزوم آموزش آن
۴۹	اهمیت گفتگو
۵۱	عرصه‌های گفتگو
۵۳	عناصر گفتگو
۶۵	همزیستی ملت‌ها در دیدگاه اسلامی
۷۰	فصل دوم: اختلاف‌های مذهبی و راهبرد مدیریت آنها
۸۰	اختلاف‌های مذهبی
۷۲	خطر فردمحوری در اجتهاد و راه‌های دور شدن از آن
۷۴	شکل‌گیری مذاهب اسلامی
۷۸	جنبش تقریب مذاهب اسلامی
۷۹	شالوده‌ها
۸۱	اصول و ارزش‌هایی که تقریبی‌ها باید به آن پایبند باشند
۸۲	اول: همکاری در مسایل موارد توافق
۸۳	دوم: احترام گذاشتن به اختلافات فکری دیگران
۸۴	سوم: اجتناب از تکفیر و تفسیق و اتهام بدعت
۸۵	چهارم: نتیجه نگرفتن بر اساس لوازم رأی دیگران
۸۶	پنجم: برخورد احترام آمیز در گفتگوها
۸۷	ششم: پرهیز از اهانت به مقدسات دیگران
۸۸	هفتم: آزادی در گزینش مذهب
۸۸	چند شبهه و پاسخ آن
۹۳	استراتژی مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی
۹۳	پیش درآمد
۹۴	فصل اول: اصطلاحات تخصصی
۹۴	۱- تقریب

۷.....	پیشگفتار.....
۹۴.....	۲- وحدت اسلامی.....
۹۴.....	۳- مذاهب اسلامی.....
۹۴.....	فصل دوم: مبانی تقریب.....
۹۵.....	فصل سوم: رسالت و چشم‌انداز مجمع.....
۹۵.....	چشم‌انداز مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.....
۹۶.....	فصل چهارم: عرصه‌های تقریب.....
۹۶.....	اعتقادات.....
۹۶.....	فقه و قواعد آن.....
۹۷.....	اخلاق و فرهنگ اسلامی.....
۹۷.....	تاریخ.....
۹۷.....	موضع‌گیری‌های سیاسی امت اسلامی.....
۹۷.....	فصل پنجم: اصول و ارزش‌ها.....
۹۹.....	روابط پیشوایان و علمای مذاهب در سده‌های گذشته.....
۹۹.....	روابط پیشوایان دینی در سده‌های اسلامی.....
۱۰۱.....	نگاه پیشوایان به یکدیگر.....
۱۰۴.....	توصیه‌هایی به پیروان.....
۱۰۸.....	تعامل علما با یکدیگر.....
۱۱۲.....	شهید اول و دوم دو نمونه برتر گشودگی برابر مذاهب دیگر.....
۱۱۶.....	از نمونه‌های فرقه‌گرایی غیر عقلانی.....
۱۲۲.....	عوامل انحراف.....
۱۲۹.....	گوناگونی مذاهب در گذشته و حال.....
	فصل سوم: فضای تقریب، میانه‌گرایی، عقلانیت و تعادل و امنیت اجتماعی و
۱۳۶.....	پیشنادهایی برای عمق بخشیدن به آنها.....
۱۴۵.....	راه حل در سطح امت اسلامی.....

۸.....	رسالت ما: تقریب در اندیشه، وحدت در عمل
۱۴۸.....	تقریب و عقلانیت مطلوب
۱۵۲.....	تقریب و توازن مطلوب در گفتمان اسلامی
۱۵۴.....	خود انتقادی از حرکت اندیشمندان اسلامی معاصر
۱۵۸.....	توازن میان ویژگی‌های فرد، کشور و جنبه‌های عام امت
۱۶۱.....	تقریب و صیانت از خطر روزمرگی و پیامدهای افراط‌گرایی
۱۶۱.....	پرسش از هویت چه وقتی مطرح می‌شود؟
۱۶۲.....	هویت یک امت چیست؟
۱۶۴.....	موارد هشدار
۱۶۵.....	رفتار خردمندانه
۱۷۳.....	حج، الگویی برای وحدت
۱۸۱.....	پیشنهادهایی برای تحقق تقریب
۱۸۴.....	- وحدت شیوه‌های استدلال مهم‌ترین ابزار تقریب
۱۸۵.....	- اختلاف در ترتیب ادله
۱۸۶.....	- اصولی که باید مورد توافق باشند
۱۸۶.....	۱- دلایل و نگاهی که به واقعیت دارند
۱۸۷.....	۲- احکام اولیه و ثانویه
۱۸۸.....	۳- مهم‌ترین عنصر در اولویت دلایل
۱۸۹.....	ترتیب منطقی
۱۹۳.....	نظر امام الجوینی در ترتیب اصول فقه
۱۹۴.....	۱- مورد نخست
۱۹۶.....	۲- مورد دوم
۱۹۷.....	۳- مورد سوم
۱۹۸.....	یادآوری
۱۹۹.....	فصل چهارم: دیدگاهها و اظهارنظرها

۹.....	پیشگفتار
۲۰۱.....	دیدگاهها و اظهارنظرها.....
۲۰۱.....	نمونه اول: آیا فتنه‌انگیزی‌های مذهبی میان سنی و شیعه راه به جایی می‌برد؟.....
۲۰۱.....	استعمار، استعمار است.....
۲۱۶.....	چرا پل‌های ارتباطی سنی و شیعه را خراب کنیم؟.....
۲۲۵.....	اظهارنظر.....
۲۲۸.....	نمونه دوم: عاشورا در تاریخ.....
۲۲۸.....	بزرگداشت عاشورا.....
۲۲۸.....	عاشورا در لغت و اصطلاح.....
۲۳۰.....	عاشورا پیش از اسلام.....
۲۳۱.....	عاشورا در صدر اسلام و پس از هجرت.....
۲۳۳.....	عاشورا پس از سال ۶۰هـ.ق.....
۲۳۵.....	اعمال مربوط به این روز.....
۲۳۷.....	درس‌های عاشورا.....
۲۳۷.....	الف: بزرگداشت ایام‌الله و عمل به اعمال شرعی آنها.....
۲۳۸.....	ب: تأکید بر مواضع همبستگی اسلام نسبت به ادیان آسمانی.....
۲۳۸.....	ج: تقریب مذاهب اسلامی و نزدیکی پیروان.....
۲۳۹.....	د: بدعت زدایی از شعار دینی.....
۲۳۹.....	و در پایان.....
۲۴۰.....	اظهارنظر.....
۲۴۱.....	نمونه سوم: تقریب مذاهب اسلامی.....
۲۵۰.....	اظهارنظر.....
۲۵۳.....	نمونه چهارم: آیا تقریب سنی و شیعه امکان‌پذیر است؟.....
۲۶۴.....	اظهارنظر.....
۲۶۵.....	افتراهای زرقاوی و باند تکفیری او.....

۱۰.....رسالت ما: تقریب در اندیشه، وحدت در عمل

نکته نخست..... ۲۶۶

نکته دوم..... ۲۶۷

نکته سوم..... ۲۶۸

نکته چهارم..... ۲۶۹

نکته پنجم..... ۲۷۱

www.ketab.ir

پیشگفتار:

ایده وحدت در جمهوری اسلامی ایران

وحدت اسلامی اندیشه‌ای بود که از همان روزهای نخست انقلاب اسلامی در ایران مطرح شد و از عمق ریشه‌های فکری، سیاسی و اجتماعی آن، سرچشمه گرفت. این امر، در مرحله پس از پیروزی انقلاب، در قالب کوشش هرچه بیش‌تر و اهمیت دادن هرچه فزون‌تر به تلاش برای تحقق وحدت میان مسلمانان و نیز تبدیل شعارها به واقعیتی زنده و پویا و با پشتوانه‌ای از انرژی و گام‌های عملی پیاپی، به مرحله عمل در آمد. در ابتدا فاصله میان روزهای دوازدهم تا هفدهم ربیع‌الاول هر سال هجری قمری، به عنوان "هفته وحدت" اعلام شد تا مسلمانان در حالی که در فضای جشن میلاد پرشکوه پیامبر اسلام (ص) قرار دارند، از نظر فکری و معنوی با تمام وجود در جوی از وحدت اسلامی قرار گیرند. پیامبر اکرم (ص)، بنیان‌گذار این امت است و طبیعی است که مسلمانان به مناسبت تولد حضرتش، وحدت و یکی شدن خود را به یاد آورند؛ درست عکس اوضاع پیش از انقلاب که اختلاف نظر مورخان در تعیین روز میلاد آن حضرت - دوازدهم یا هفدهم ربیع‌الاول - عاملی برای اختلاف مسلمانان (سنی و شیعه)، به شمار می‌رفت.

ضرورت وجود وحدت اسلامی، آنرا پیشاپیش اولویت‌های مسلمانان و دغدغه نخست آنان قرار داد و به منزله پایه‌ای برای بازسازی جامعه اسلامی - که اختلاف‌های فکری و عقیدتی و اجتهادهای متناقض، آسیب‌های سختی به هستی آن زده بود - درآمد. با این وجود باید توجه داشت که وحدت یک واجب شرعی برای تمام مسلمانان است

و تا این امر با ابزارهای عینی و کارآمد پس از تجدیدنظر در برخی مفاهیم معرفتی و مقولات مذاهب اسلامی تحقق نیابد امکان تبدیل شدن به یک واقعیت اجتماعی ملموس را نخواهد یافت. به این جهت بود که کنفرانس‌های وحدت اسلامی، به این سمت کشیده شد و به مطرح کردن محورهای فکری مختلف به منظور حل دشواری‌های پیچیده مذهبی از طریق پژوهش‌های جامع و تفصیلی، اقدام کرد؛ برای مثال در هشتمین کنفرانس وحدت اسلامی این سه محور مهم را سرفصل اصلی کار خود نظر گرفت:

کتاب خدا، سنت نبوی و ثابت و متغیر در پرتو کتاب و سنت.

کنفرانس‌های متعددی برای بررسی و مطالعه مشکلات امت با عناوینی چون: چالش جهانی شدن، مسئله خیرش اسلامی و استراتژی تقریب برگزار شده است. این شیوه جدید نیز در راستای ایصال به ضرورت وحدت فکری به عنوان شالوده عملی وحدت مسلمانان مطرح شده است.

امروزه وحدت اسلامی به مفهوم حقیقی آن - که همه تفاوت‌های طبقاتی، نژادی، رنگی و جغرافیایی و غیره را درمی‌نوردد - آرزوی مسلمانان سرتاسر کره خاکی و ندای قرآن عزیز است و همه غیرتمندان را نهیب می‌زند که در هر کجا هستند برای تحقق اهداف آن بکوشند و از طرف دیگر کابوسی است که حراب خوش استکبار جهانی را پریشان می‌کند و بر وحشتش می‌افزاید. وقتی آرزوی وحدت اسلامی چنین بلایی بر سر استکبار می‌آورد می‌توان حدس زد که تحقق آن، چه مشکلاتی برایش ایجاد خواهد کرد. وقتی این غول خوابیده - توصیفی که در برخی نوشته‌های اندیشمندان استعماری از جهان اسلام شده است - از این سو تا آن سوی اقیانوس، با آن قدرت و نیروی بالنده و سترگی که همه اسباب بزرگی و قدرت را در خود دارد، برخیزد، می‌توان پیش‌بینی کرد که چه واکنشی نشان خواهد داد.

جهان اسلام دارای مساحتی بیش از ۳۵ میلیون کیلومترمربع و جمعیتی فراتر از یک میلیارد انسان فداکاری است که مرگ در راه خدا را عین سعادت می‌دانند همچنین بیش از ۲۵۰ میلیون نفر نیروی کار مفید و توانمند دارد و از نظر قدرت نظامی نیز صاحب

نزدیک به ۱۰ میلیون نیروی آموزش‌دیده نظامی و بیش از یکصد بندر استراتژیک در سواحل دریاها و اقیانوس‌های مختلف است و بر بخش عمده منابع نفتی، مس، اورانیوم و مانند آن در جهان کنترل دارد.

در کنار جنبه مادی، جنبه‌های معنوی عظیمی نیز در این امت وجود دارد که در رسالت بزرگ آن، یعنی آیین اسلام نهفته است و حاوی کامل‌ترین برنامه حل مشکلات بشری و پایان‌بخشیدن به تناقض میان منافع فردی و منافع اجتماعی می‌باشد، حال آنکه تمامی ایدئولوژی‌های ساخته بشر نه تنها در حل آن ناتوان بوده بلکه آن‌را تشدید نیز می‌کنند.

آری! استکبار جهانی از چنین وحدتی که خیزش بزرگ اسلامی نویدبخش آن است؛ وحشت دارد و بر ما مسلمانان است که این بیم و هراس استکبار را همچنان زنده و بیشتر کنیم و بر حرکت در این مسیر بافتاری کنیم و عزم خود را برای تحقق این وحدت بزرگ جزم کنیم؛ از این روست که انقلاب اسلامی، تحقق وحدت اسلامی را سرلوحه شعارهای خود قرار داده و با تمام توان برای تحقق آن، قدم برمی‌دارد و موانع و دشواری‌های ایجاد شده توسط استکبار برای ممانعت از تحقق آن را، از پیش پا برمی‌دارد. همه تهمت‌ها، تبلیغات زهرآگین و اقدامات مزدوران استکبار جهانی برای برانگیختن اختلاف‌های فرقه‌ای و تعصب‌های مذهبی و قومی و هر آنچه قلم‌های مزدور به منظور انگیزش قوم‌گرایی ویران‌گر و شعارهای ملی تفرقه‌انگیز و او این قبیل رواج می‌دهند را کنار می‌گذارد.

بر همین اساس رهبران انقلاب اسلامی، با تمام توان خود در ایجاد و حفظ وحدت اسلامی در دیدارها، سخنان، نوشته‌ها، مقالات و موضع‌گیری‌هایی که در محافل فقهی و سیاسی اعلام می‌کنند و همچنین در کنفرانس‌ها و نشست‌های بین‌المللی که برگزار می‌شود و نهادهای تخصصی که پایه‌گذاری می‌کنند، از آگاهی و درک عمیق خود از اسلام و آشنایی با ویژگی‌های امت اسلامی و نیز مشکلاتی که دامن‌گیر آن است، ناشی می‌شود. تأسیس "مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی" از سوی مقام معظم رهبری،

آیت... خامنه‌ای، نیز گامی در این راه به شمار می‌رود.

حملات همه جانبه علیه انقلاب و رهبران آن نیز گویای نفرت کفر جهانی نسبت به آنان و رسالت بزرگ جهانی است که این رهبران همواره آن را نشان داده و بر آن تأکید کرده‌اند.

ما بر این باوریم که هدف ما وحدت اسلامی است، بنابراین هرگز از فراخوانی به این راه و لبیک‌گویی به فراخوان رهبر کبیر انقلاب برای تحقق این هدف باز نخواهیم ایستاد و افزایش یورش آنان علیه ما، عزم ما را بیش از پیش جزم می‌کند، شکیبایی ما را بر تحمل آزار و اذیت افزون‌تر می‌گرداند و ایمان ما را به پیروزی حتمی راسخ‌تر می‌کند. ای مسلمانان، متحد شوید، سرنوشت و آینده‌ای که آن را ترسیم می‌کنیم همین وحدت است؛ بگذار آن دسته‌ای که وجه مشترک همه ماست و کمترین اختلافی در عرصه آنها نداریم خاستگاه مواضع متحد ما در همه زمینه‌های حیاتی باشد.

مسلمانان به اعتقادات خود پایبند هستند و همواره به همان دو سرچشمه اصلی، (قرآن کریم و سنت نبوی) مراجعه می‌کنند و به اسلام به مثابه آیین زندگی، ایمان دارند. چه زیبا و پرشکوهند این خاستگاه‌های گسترده، زمانی که همه امت، به آنها توجه کنند و تصمیم بگیرند ایمان به آنها را تبدیل به واقعیتی ملموس کنند و از آن‌جا همسویی متحدانه خود در عرصه‌های مختلف را شکل دهند. اندیشمندان، مسؤولان، آگاهان و دست‌اندرکارانی که از مسایل و مشکلات امت خود مطلع‌اند، باید بکوشند تا مسیر حرکت این امت را برای تحقق این هدف بزرگ و تعمیق پایه‌های مشترک آن، هموارتر کنند و مقتضیات عملی این روند را تبیین کنند.

از فرهنگ عمومی آن‌گونه که اندیشمند اسلامی مالک بن نبی در ابتدای کتابش مشکلة الثقافة (مسئله فرهنگ) مطرح می‌کند می‌توان این تعریف فشرده را ارایه کرد: «مفهوم این واژه تنها اندیشه‌ها را در برنمی‌گیرد و بسی عام‌تر از آن را در وجود خود دارد که از یک سو به شیوه زندگی در جامعه معین و از سویی دیگر به رفتارهای اجتماعی که تصرفات فرد در آن جامعه را شکل می‌بخشد، بستگی پیدا می‌کند.»

بر پایه چنین تصویری، می‌توان گفت فرهنگ عبارت است از: «اندیشه و عمل فردی و

اجتماعی» (که اسلام آنها را فرم می‌دهد و به آنها جنبه جهانی - انسانی ثابتی می‌بخشد و تفاوت آنها تنها در موارد جزئی است). از اینجااست که درمی‌یابیم:

اول: اندیشه اسلامی ویژگی الهی و در همه حال به سوی خداوند متعال است و بر او توکل می‌کند و از وی رهنمون می‌جوید.

دوم: زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی فرد مسلمان به اقتضای آموزه‌های قرآنی شکل می‌گیرد، چنانکه مسلمان عادی در هر شرایط و با هر سطح فرهنگی، آیه کریمه یا حدیث شریفی را زیر لب زمزمه می‌کند که بیانگر شادی، اندوه، خوشبختی و یا تیره‌بختی است که در آن قرار دارد.

سوم: زندگی تعبّدی به معنای خاص عبادت - به رغم اختلاف لهجه‌ها - از نظر شکل و محتوا و زبان یکی است.

چهارم: وحدت احساسات و عواطف در قبال مفاهیم و حوادث گوناگون.

پنجم: وحدت راه‌های عام زندگی، خوراک، پوشاک و رفتارهای فردی و اجتماعی به رغم تفاوت در جزئیات.

ششم: احساس عمومی مسلمانان در پیوند جهان هستی با نظام تشریع؛ به عنوان مثال پیامد ستمگری، فروپاشی تمدن و نتیجه شکر و سپاس الهی، عزّت و فراخ روزی است. هفتم: تعادل کلی شخصیت مسلمانان، به گونه‌ای که نه جبری و نه اختیاری بلکه "تفویضی" است. مسلمان در هر صورت و به هر اندازه که ساده باشد، می‌داند که خود مسئول همه کارهای خویش است؛ چون آزاد است و در عین حال به نقش اراده خداوندی در مسیر عمومی زندگی خویش نیز واقف است.

هشتم: ایمان فردی به وظایف اجتماعی خویش در برابر همه مسلمانان و ایمان اجتماعی به کرامت فرد و جامعه.

نهم: ایمان به فطرت انسانی و تمایز انسان از حیوان و جماد که خود مفاهیم انسانی متمایزی چون حق، اخلاق و عدالت و... را به دنبال می‌آورد و آن را از حیات حیوانی جدا می‌کند.

به همین ترتیب می‌توان به برشماری این مشترکات فرهنگی ادامه داد، زیرا مسلمانان از شالوده‌های معرفتی یکسانی برخوردارند.

پس بکوشیم این شالوده‌ها را تقویت کنیم و نتایج گرفته شده را توضیح دهیم و در راستای تحقق تقریب، آنها را با دل و جان مسلمانان عجین کنیم.

تقریب در اندیشه از مهم‌ترین وظایفی است که در راستای تقویت و تحکیم وحدت مواضع عملی مسلمانان، باید بر آن انگشت گذارد؛ هدف این کتاب نیز چیزی جز این نیست.